

Finansministeriet
Administrations- og Personaledepartementet

1993

Cirkulære om

**Frivillige fratrædelsesordninger for
tjenestemænd, overenskomstansatte
m.fl. i staten og folkekirken**

4. november 1993

Til samtlige ministerier mv.

Cirkulære om frivillige fratrædelsesordninger for tjenestemænd, overenskomstansatte m.fl. i staten og folkekirken.

1. Indledning

Som led i forliget mellem finansministeren og Centralorganisationernes Fælles udvalg (CFU) er indgået aftale om at videreføre rammeaftalen om frivillig fratræden for en ny to-årig overenskomstperiode med justeringer, der vil fremgå af denne cirkulæreskrivelse. I vedlagte rammeaftale er ændringerne markeret med en streg i margin.

Finansministeriets vejledning af 10. april 1991 om frivillig fratræden vil med de nævnte få justeringer gælde for endnu en to-årig periode indtil 1. april 1995.

2. Generelt om rammeaftalen om frivillig fratræden

Denne centrale aftale om frivillig fratræden vil i den kommende to-års periode være rammen for eventuelle lokalaftaler om frivillig fratræden, hvor det er den lokale ledelse, der vurderer, om der skal etableres ordninger om frivillig fratræden for ansatte, der fylder 60 år senest 1 år efter lokalaftalens udløb.

Rammeaftalen giver hjemmel til indgåelse af lokale aftaler, der kan tilskynde til frivillig fratræden, hvor den lokale ledelse finder det hensigtsmæssigt at øge den naturlige afgang, fordi

- * personalereduktioner kan forudses at blive nødvendige eller
- * hensynet til at rette op på en skæv aldersfordeling i særlige situationer

kan begrunde, at der aftales frivillig fratrædelsesordninger.

De lokale aftaler kan inden for rammeaftalens grænser tilpasses de konkrete lokale forhold.

Lokalaftalen kan – hvis det findes hensigtsmæssigt – begrænses til at gælde bestemte opgaveområder eller personalegrupper.

Når der via lokalaftaler tilbydes frivillige fratrædelsesordninger, kan ledelsen derimod ikke konkret bestemme, hvem blandt de over 60-årige, der skal fratræde.

Rammeaftalen giver **nu** mulighed for at tilbyde frivillig fratræden mere end en gang, men en medarbejder kan ikke i henhold til eventuel senere lokalaftale få et bedre tilbud, end det der følger af første tilbud.

Anciennitetsbetingelsen for at få fratrædelsesgodtgørelse er efter den nye aftale udvidet til at omfatte ansættelse "i staten" mod tidligere ansættelse ved institutioner, som gælder ved fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærloven.

Som hidtil er det den lokale ledelse, der **afgør**, om aftalen skal bruges.

Den enkelte institution eller styrelse **betaler** som hidtil selv alle udgifter, der er forbundet med den lokale aftale inden for gældende bevillinger.

Ved frivillig fratræden er det ikke en direkte forudsætning, at stillingen nedlægges, dvs. stillingen kan besættes med en anden medarbejder.

3. Personkreds

Lokalaftaler om fratrædelsesordning kan omfatte grupper under centralorganisationernes forhandlingsret samt AC's overenskomstområde og kan som hidtil gælde for personer, som er fyldt 60 år eller fylder 60 år inden 1 år efter udløbet af lokalaftalen. Fratrædelsen kan ikke finde sted, før de pågældende er fyldt 60 år.

Følgende personalegrupper kan omfattes:

- tjenestemænd i staten og folkekirken
- overenskomstansatte i staten, folkekirken og statstilskudsberettigede institutioner
- tjenestemandslignende ansatte, der er ansat ved statstilskudsberettigede institutioner og er medlemmer af statsgaranterede pensionskasser
- tjenestemandslignende ansatte i staten, folkekirken og ved tilskudsberettigede institutioner med forsikringsmæssige pensionsordninger
- civilarbejdere i forsvaret og fastansatte håndværkere i DSB med tjenestemandspensionsrettigheder efter LKL § 22, stk. 11.

Ansatte omfattet af lokalaftalen kan opsige stillingen betinget af, at fratræden kan ske på vilkår, som anført i lokalaftalen.

Tjenestemænd med tjenestefrihed uden løn er også omfattet af rammeaftalen.

4. Øvrige bemærkninger om lokalaftalen

Der kan laves flere lokalaftaler i løbet af rammeaftalens gyldighedsperiode. Den ansatte skal være fratrådt sin stilling inden eller senest samtidig med, at lokalaftalen udløber.

Lokalaftalen kan maksimalt gælde i en periode på 8 måneder. Hvis aftalen gælder f.eks. i 8 måneder, kan interesserede melde sig lige indtil de 8 måneder udløb, idet fratræden som nævnt skal ske senest samtidig med, at lokalaftalen udløber.

Tjenestemænd m.fl., der ikke er fyldt 67 år, får beregnet et førtidspensionsfradrag efter gældende regler. Det betyder, at tjenestemænd, der går med lille fradrag og forpligter sig til maksimalt 200 timers erhvervsarbejde pr. år, derfor som hidtil hvert år skal indsende erklæring om erhvervsarbejdets omfang det foregående år.

Fratrædelsesbeløb i henhold til § 7 i rammeaftalen om frivillige fratrædelsesordninger medfører ikke fradrag i efterlønnen. Det tilføjes, at det er pågældendes arbejdsløshedskasse, der i første instans skal afgøre, hvorvidt medlemmets indtægt har betydning for efterlønnens størrelse.

5. Lokal finansiering af fratrædelsesordningerne

Ministerier og styrelser har med rammeaftalen hjemmel til at indgå lokale aftaler om frivillige fratrædelsesordninger inden for mulighederne i rammeaftalen, som er godkendt af Finansudvalget.

Det enkelte ministerium, styrelse eller institution afholder selv inden for gældende bevillinger de udgifter, der følger af den lokale aftale. Det gælder også betaling for pensionsalderforbedringer for tjenestemænd.

Herved sikres den nødvendige sammenhæng mellem dispositionsret og ansvar.

På statstilskudsområder er det de enkelte tilskudsberettigede institutioner (skoler), der kan indgå aftale, og som afholder udgifterne forbundet hermed.

Indholdet af fratrædelsesordningerne bestemmes lokalt ved aftale.

Udgifterne til rådighedsløn og ventepenge afholdes med 1/3 over de enkelte finanslovsparagraffer og resten over finanslovens § 36. Pensionsvæsenet.

6. Vedrørende de enkelte ydelser

- * Supplerende ydelse, fratrædelsesbeløb og ekstraordinær løn udbetales direkte af styrelsen til de pågældende personer.
- * Pensionsbidraget for overenskomstansatte indbetales af styrelsen til den overenskomstmæssige pensionsordning.

-
- * For den ekstraordinære forhøjelse af pensionsalder for tjenestemænd m.fl. skal der overføres et kapitalbeløb til finanslovens § 36. Pensionsvæsenet.

Størrelsen fremgår af bilag 1. Beløbet overføres til finanslovens § 36. Pensionsvæsenet, konto 36.12.31. Det vil eventuelt kunne afdrages over 2 år, så det overføres til FL § 36 over de to kalenderår, der følger efter fratrædelsestidspunktet, efter nærmere drøftelse med Statens Regnskabsdirektorat.

Fratrædelsesbeløb efter rammeaftalens § 7 forfalder til betaling ved fratrædelsen, med mindre andet er aftalt lokalt.

Udbetaling af den supplerende ydelse ophører ved det 67. år.

Spørgsmål om efterlønnens størrelse, når man får ydelser i forbindelse med frivillig fratræden afgøres i første omgang af vedkommende arbejdsløshedskasse.

For så vidt angår fratrædelsesbeløb efter aftalens § 7 vil det i relation til indtægtsregulering af efterlønnen blive fordelt over et antal måneder, svarende til den pågældendes opsigelsesvarsel.

7. Oplysning om indgåede aftaler

Med henblik på endelig puljeopgørelse og for løbende at kunne vurdere rammeaftalens effekt indsendes de indgåede lokalaftaler til Finansministeriet.

Det forudsættes oplyst,

- hvor mange, der konkret er fratrådt i henhold til aftalen
- fordelt på tjenestemænd og ikke-tjenestemænd
- hvilke ydelser de har fået samt
- hvor mange der havde mulighed for at fratræde i henhold til lokalaftalen.

Ministerier og styrelser m.fl. anmodes om at indsende ovennævnte oplysninger pr. 1. juli 1994. Finansministeriet vil sende en påmindelse herom, før fristen udløber.

8. Specielt vedrørende statstilskudsområderne

På tilskudsområderne er det den enkelte institution f.eks. skole, der beslutter, om aftalen skal anvendes, og som betaler udgifterne forbundet hermed.

Aftaler der indgås for tjenestemandslignende ansatte, der er medlemmer af statsgaranterede pensionskasser, skal forinden iværksættelse forelægges vedkommende pensionskasses bestyrelse til orientering.

Pensionsbidraget indbetales af institutionen/–skolen til Statens Regnskabsdirektorat, der konterer det på finanslovens § 36. Samtidig med indbetalingen underrettes vedkommende statsgaranterede pensionskasse.

9. Ikrafttræden og ophør

Rammeaftalen træder i kraft pr. 1. april 1993 og ophører uden opsigelse pr. 31. marts 1995.

Lokalaftaler indgået før dette tidspunkt kan ifølge rammeaftalen have virkning i op til 8 måneder. Den lokale aftales ophørstidspunkt kan derfor godt ligge efter 1. april 1995.

P.M.V.

E.B.

Lene Larsen

**Betaling for ekstra pensionsalderår som led i frivillige
fratrædelsesordninger indgået i henhold til rammeaftale-
len for perioden 1993-95.**

Bilag

Beregning af det beløb styrelsen skal indbetale til FL § 36 som
betaling for tillægelse af ekstra pensionsalder.

Skalatrín	2 års forhøj. kr.	1 års forhøj. kr.	1 måneds forhøj. kr.
7	76.859	38.429	3.202
8	78.264	39.132	3.261
9	79.943	39.971	3.331
10	81.427	40.714	3.393
11	82.952	41.476	3.456
12	84.520	42.260	3.522
13	86.130	43.065	3.589
14	87.785	43.892	3.658
15	89.484	44.742	3.729
16	86.377	43.189	3.599
17	81.982	40.991	3.416
18	77.463	38.732	3.228
19	72.997	36.499	3.042
20	68.229	34.114	2.843
21	66.531	33.265	2.772
22	67.820	33.910	2.826
23	69.144	34.572	2.881
24	70.505	35.253	2.938
25	71.903	35.952	2.996
26	73.340	36.670	3.056
27	73.004	36.502	3.042
28	74.217	37.109	3.092
29	75.464	37.732	3.144
30	76.745	38.373	3.198
31	78.062	39.031	3.253
32	79.414	39.707	3.309
33	80.804	40.402	3.367
34	81.855	40.927	3.411
35	83.322	41.661	3.472
36	84.830	42.415	3.535
37	86.378	43.189	3.599
38	88.139	44.069	3.672
39	89.808	44.904	3.742
40	91.216	45.608	3.801
41	92.978	46.489	3.874
42	94.650	47.325	3.944
43	96.511	48.255	4.021
44	98.422	49.211	4.101
45	100.386	50.193	4.183
46	102.404	51.202	4.267
47	106.608	53.304	4.442
48	113.040	56.520	4.710
49	122.757	61.379	5.115
50	134.859	67.429	5.619
51	149.606	74.803	6.234
52	164.225	82.113	6.843
53	182.775	91.388	7.616
54	202.672	101.336	8.445
55	225.458	112.729	9.394

**AFTALE
MELLEM FINANSMINISTERIET OG
STATSANSATTES KARTEL,
STATSTJENESTEMÆNDENES CENTRALOR-
GANISATION II,
AKADEMIKERNES CENTRALORGANISATION
OVERENSKOMSTANSATTES KARTEL
OM FRIVILLIGE FRATRÆDELSESORDNINGER**

Kapitel I: Indledning

§ 1.

Rammeaftalen omfatter tjenestemænd i staten og folkekirken, de ikke-tjenestemandsansatte nævnt i § 11 samt overenskomstansatte i staten og folkekirken.

Stk. 2.

Rammeaftalen danner grundlag for indgåelse af lokale aftaler mellem den lokale ledelse og organisationsrepræsentanterne, idet det forudsættes, at centralorganisationerne delegerer til de lokale repræsentanter.

Stk. 3.

Det overlades til de lokale aftaleparter at udvælge, hvilke fratrædelsesydelser den lokale aftale skal indeholde, afstemt efter de lokale forhold.

Stk. 4.

Aftalen anvendes i de situationer, hvor ledelsen vurderer, at personalereduktioner er eller forudses at blive nødvendige, og hvor det i den forbindelse vil være hensigtsmæssigt at fremme den frivillige fratræden.

Hvis ledelsen vurderer, at det kan forudses, at personaletilpasninger kan blive nødvendige for at rette op på en skæv aldersfordeling, vil der i særlige tilfælde kunne indgås en aftale om frivillig fratræden.

§ 2.

Den lokale aftale om fratrædelsesordning gælder i en periode på op til 8 måneder regnet fra den aftalte ikrafttrædelsesdato. Periodens længde fastlægges ved lokal aftale inden for denne ramme.

Stk. 2.

Hvis en ansat er omfattet af en lokal aftale om frivillig fratræden, kan den pågældende ikke i henhold til en eventuel senere lokal aftale få et bedre tilbud, end det der følger af første tilbud.

Stk. 3.

Hvis der melder sig et større antal til fratræden end forudsat, udpeger ledelsen efter samråd med tillidsrepræsentanten og efter drøftelse med de enkelte, hvem der konkret skal fratræde.

§ 3. Personkreds

Aftalen gælder for ansatte, der er fyldt 60 år inden den i § 2 fastlagte periodes udløb, og for ansatte, som i perioden søger afsked på grund af alder under forudsætning af, at de fylder 60 år inden 1 år efter udløbet af lokalaftalens gyldighedsperiode.

Stk. 2.

Aftalen gælder ikke ansatte, der afskediges eller fratræder af andre grunde end aldersbetinget pension som f.eks. sygdom eller anden utilregnelig årsag.

Kapitel II: TJENESTEMÆND OVER 60 år

§ 4. Supplerende ydelse for 60-66-årige

Der kan ydes tjenestemænd, der er omfattet af § 3, en tidsbegrænset ydelse som supplement til pensionen.

Stk. 2.

Størrelsen af den i stk. 1 nævnte ydelse afhænger af tjenestemandens alder på fratrædelsestidspunktet. For deltidsansatte udbetales en ydelse, hvis størrelse reduceres i forhold til beskæftigelsens omfang.

Stk. 3.

Der fastsættes følgende årlige beløb:

Alder på fratrædelsestidspunkt	Ydelsens størrelse kr. årlig		
	- Skalatrin -		
	1-20	21-39	40-53
60 år	16.000	21.000	26.000
61 -	15.200	20.200	25.200
62 -	14.400	19.400	24.400
63 -	13.600	18.600	23.600
64 -	12.800	17.800	22.800
65 -	12.000	17.000	22.000
66 -	11.200	16.200	21.200

§ 5. Ekstraordinær pensionsalder eller fratrædelsesbeløb for 60-66-årige

De i § 3 nævnte tjenestemænd kan endvidere tillægges 2 års ekstraordinær pensionsalder. Ingen tjenestemænd kan dog opnå mere end 37 års pensionsalder.

Stk. 2.

I særlige tilfælde kan der tillægges 4 års ekstraordinær pensionsalder, dog maksimalt for perioden fra fratrædelsen til det fyldte 70. år.

Stk. 3.

I stedet for tillægelse af 4 års pensionsalder efter stk. 2 kan ministerier og styrelser mv. udbetale tjenestemanden et fratrædelsesbeløb, der maksimalt kan udgøre 6 måneders løn.

Stk. 4.

Udbetales der fratrædelsesbeløb på indtil 6 måneders løn, kan der højst tillægges pågældende 2 års ekstraordinær pensionsalder.

Stk. 5.

Udbetales der fratrædelsesbeløb på indtil 3 måneders løn, kan der højst tillægges pågældende 3 års ekstraordinær pensionsalder.

Stk. 6.

Fratrædelsesbeløb beregnes på samme måde som løn under sygdom. Der beregnes ikke særlig feriegodtgørelse af fratrædelsesbeløbet.

§ 6. 67–69 årige

Der kan ydes en særlig fratrædelsesgodtgørelse til tjenestemænd, der

- 1) er fyldt 67 år eller fylder 67 år i den periode, hvor lokalaftalen er gyldig, og som
- 2) opsiges deres stilling til fratræden senest med udgangen af den periode, hvor lokalaftalen har gyldighed.

Stk. 2.

Godtgørelsen efter stk. 1, udgør mellem 1/12 og 1/9 af lønnen på fratrædelsestidspunktet for det antal måneder, der ved fratrædelsen er tilbage indtil udgangen af den måned, hvor den pågældende fylder 70 år.

Stk. 3.

Den i stk. 1 nævnte fratrædelsesgodtgørelse udbetales på én gang ved fratrædelsen. Vedrørende beregning af godtgørelsens størrelse henvises til § 7, stk. 4.

Kapitel III: IKKE-TJENESTEMÆND OVER 60 ÅR

§ 7. Fratrædelsesbeløb for 60-66-årige

Der kan ydes et fratrædelsesbeløb (en godtgørelse) til ansatte

- 1) der han uafbrudt beskæftiget i staten eller folkekirken i 12, 15 eller 18 år, og
- 2) som i den periode, lokalaftalen løber, selv opsiger deres stilling eller bliver opsagt fra deres stilling til fratræden senest ved udløbet af lokalaftalens gyldighedsperiode.

Stk. 2.

Fratrædelsesbeløbet (godtgørelsen), der ydes uanset, om medarbejderen ved fratræden vil oppebære pension fra en pensionsordning, som staten har bidraget til, eller folkepension, udgør et beløb svarende til

- 1 måneds løn efter 12 års uafbrudt beskæftigelse,
- 2 måneders løn efter 15 års uafbrudt beskæftigelse, og
- 3 måneders løn efter 18 års uafbrudt beskæftigelse.

Stk. 3.

I særlige tilfælde kan der ydes fratrædelsesbeløb (en godtgørelse) som beskrevet i stk. 1 og 2, men efter 9, 12, eller 15 års uafbrudt i staten eller folkekirken, og med beløb svarende til

- 2 måneders løn efter 9 års uafbrudt beskæftigelse,
- 4 måneders løn efter 12 års uafbrudt beskæftigelse, og
- 6 måneders løn efter 15 års uafbrudt beskæftigelse.

Stk. 4.

Den i stk. 1, 2 og 3 nævnte godtgørelse beregnes på samme måde som løn under sygdom. Der indbetales ikke egetpensionsbidrag og arbejdsgivers pensionsbidrag af godtgørelsen, ligesom der ikke betaales feriepenge/særlig feriegodtgørelse af fratrædelsesbeløbet.

I godtgørelsen modregnes eventuel fratrædelsesgodtgørelse efter funktionærlovens § 2A eller regler svarende hertil.

§ 8. Tjenestefrihed inden fratræden for 60–66-årige

En medarbejders anmodning om at kunne fratræde sin stilling, således at vedkommende oppebærer sædvanlig løn, i en tjenestefrihedsperiode af indtil 7 måneders varighed – umiddelbart forud for fratrædelsestidspunktet – kan imødekommes. Der kan ikke gives tjenestefrihed i tiden efter udløbet af lokalaftalens gyldighedsperiode.

Tilgodehavende ferie forudsættes i videst muligt omfang afholdt i tjenestefrihedsperioden.

§ 9. Ekstraordinær pensionsbidragsindbetaling for 60–66-årige

Alternativt til §§ 7 og 8 kan der for medarbejdere, der i henhold til overenskomst eller aftale med arbejdsgiveren er omfattet af en pensionsordning, foretages ekstraordinær pensionsbidragsindbetaling.

Stk. 2.

Der indbetales i henhold til stk 1 2 års ekstraordinær pensionsbidrag til pensionsordningen (såvel egetbidrag som arbejdsgiverbidrag), dog mindst 24 pct. af den pensionsgivende årsløn på fratrædelsestidspunktet.

Stk. 3.

I særlige tilfælde kan der indbetales maksimalt 4 års ekstraordinært pensionsbidrag, maks. 48 pct., henholdsvis 60 pct. på områder, hvor det samlede pensionsbidrag er 15 pct. af lønnen.

Stk. 4.

De i stk. 2 nævnte ekstraordinære pensionsbidrag indbetales én gang for alle og udregnes på grundlag af bidraget i den sidste normale lønuddbetaling inden fratrædelsen.

Stk. 5.

Der kan i henhold til stk. 2 og 3 maksimalt ydes pensionsbidrag for perioden fra fratrædelsen til det fyldte 70 år.

Der kan ydes en særlig fratrædelsesgodtgørelse til ansatte, der

- 1) er fyldt 67 år eller fylder 67 år i den periode, hvor lokalaftalen er gyldig, og som
- 2) opsiger deres stilling til fratræden senest med udgangen af den periode, hvor lokalaftalen har gyldighed.

Stk. 2.

Godtgørelsen udgør mellem 1/12 og 1/9 af nettolønnen på fratrædelsestidspunktet for det antal måneder, der er tilbage til den pågældendes 70 år.

Stk. 3.

Den i stk. 1 nævnte fratrædelsesgodtgørelse udbetales én gang ved fratrædelsen. Vedrørende beregning af godtgørelsen henvises til § 7, stk. 4, første afsnit.

§ 11. Særligt om ikke-tjenestemænd med tjenestemandspensionsrettigheder

For tjenestemandslignende ansatte ved tilskudsinstitutionerne, der er medlemmer af statsgaranterede pensionskasser, kan bestemmelserne i § 5, anvendes. Vedkommende pensionskasses bestyrelse orienteres om lokalaftalen og dens indhold.

Stk. 2.

Bestemmelsen i § 5 kan ligeledes anvendes for civilarbejdere i forsvaret og fastansatte håndværkere i DSB med tjenestemandspensionsret i henhold til LKL § 22.

Stk. 3.

Som alternativ til stk. 1 og 2 kan i stedet anvendes bestemmelserne i §§ 7 og 8 for disse tjenestemandslignende ansatte.

Stk. 4.

For 67-69 årige kan bestemmelsen i § 10 anvendes.

5.

APD. nr. 90/93	Udsendt fra APD 4. november 1993	Cirkulære af
APD. j. nr. 93-6110-39		PKAT
Henvendelse om dette cirkulære rettes til APD, Pensionskontoret		
Adresse: Bredgade 43 DK-1260 København K.		Telefon 33 92 33 44 Telefax 33 15 01 27